

**CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ**

București, Piața Valter Mărcineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: cncd@cncd.org.ro

**HOTĂRÂREA NR. 87
din 02.06.2010**

Dosar nr.: 502/2009

Petiția nr.: 10782 din data 09.12.2009

Petent: Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii

Reclamat: Ziarul "Academia Cațavencu"

Obiect: publicare articol de presă cu caracter discriminatoriu pe baza apartenenței etnice

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul sau reședința petentei

I.1.1. Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, cu sediul în str. Buzești, nr.19, sector 1, București

I.2. Numele, domiciliul sau reședința reclamatului

I.2.1. Ziarul "Academia Cațavencu", cu sediul în Bd. Regina Elisabeta, nr.7-9, etaj 6, sector 3, București

II. Obiectul sesizării

2.1. Plângerea vizează constatarea unei situații discriminatorii prin promovarea unei imagini negative ce vizează atingerea demnității minorității rome

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Prin plângerea înregistrată cu nr. 10782 din 12.10.2009, petenta arată că prin publicarea articolului "Pieile negre cer metalul galben de la Roșia Montană", publicat în ziarul Academia Cațavencu, în data de 21 aprilie 2009, promovează o imagine negativă ce vizează atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante, umilitoare și ofensatoare, îndreptate împotriva minorității romilor. În

acest sens, petenta susține că în cadrul articolului se fac următoarele referiri cu privire la comunitatea romă: *"Și pentru asta s-au adunat ei într-un mare sobor și au decis să scrie (scrie?WTF) o scrisoare autorităților prin care cer ca proiectul să fie demarat o dată și –odată. Acum demersul lor e pe undeva justificat, că e mai ușor ciordit de la niște canadieni decât să te apuci să sapi în munte după metalul prețios"*. Astfel, petenta consideră că prin modul în care a fost scris, acest articol pornește de la două prejudecăți des utilizate în special mass-media, și anume că romii fură și că nu știu să scrie.

IV. Procedura de citare

4.1. Urmare petiției înregistrate sub nr. 10782 din 09.12.2009, Colegiul a solicitat punctul de vedere cu privire la obiectul petiției, părții reclamate. Prin adresa înregistrată cu nr. 10914 din 15.12.2009, s-a comunicat solicitarea în cauză.

4.2. În temeiul art. 20, alin.4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare.

4.3. Prin adresa cu nr. 348 din 14.01.2010 a fost citată petenta. Prin adresa cu nr. 347 din 14.01.2010 a fost citat Ziarul Academia Cațavencu, prin reprezentant. Părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 23.02.2010. La termen s-a prezentat petenta, care a susținut petiția, astfel cum a fost formulată. Prin adresa înregistrată cu nr. 1485 din 23.02.2010, Ziarul Academia Cațavencu, prin apărător ales, a comunicat punctul său de vedere cu privire la obiectul sesizării.

4.4. Consiliul a acordat părților termen pentru concluzii scrise până la data de 22.03.2010. Părțile nu au depus concluzii până la data soluționării dosarului.

4.5. În perioada 28 noiembrie 2009 – 22 aprilie 2010, Colegiul CNCD s-a aflat în imposibilitate de a organiza deliberări. Urmare încetării succesive a mandatelor a 6 membrii în Colegiul CNCD, s-a declanșat procedura de numire de către Parlamentul României, potrivit art. 22 alin. 2 și art. 24 din O.G. nr. 137/2000 republicată. Prin Hotărârea Parlamentului nr. 27/20.04.2010 publicată în Monitorul Oficial nr. 265 din 22.04.2010 au fost numiți noii membri ai Colegiului CNCD. Dosarul nr.502/2009 a fost soluționat în data de 02.06.2010.

V. Susținerile părților

Susținerile petentei

5.1.1. Prin plângerea înregistrată cu nr. 10782 din 12.10.2009, petenta arată că prin publicarea articolului "Pieile negre cer metalul galben de la Roșia Montană", publicat în ziarul Academia Cațavencu, în data de 21 aprilie 2009, se promovează o imagine negativă ce vizează atingerea demnității și crearea unei

atmosfere degradante, umilitoare și ofensatoare, îndreptate împotriva minorității romilor. În acest sens, petenta susține că în cadrul articolului se fac următoarele referiri cu privire la comunitatea romă : *"Și pentru asta s-au adunat ei într-un mare sobor și au decis să scrie (scrie?WTF) o scrisoare autorităților prin care cer ca proiectul să fie demarat o dată și –odată. Acum demersul lor e pe undeva justificat, că e mai ușor ciordit de la niște canadieni decât să te apuci să sapi în munte după metalul prețios"*. Astfel, petenta consideră că prin modul în care a fost scris, acest articol pornește de la două prejudecăți des utilizate în special mass-media, și anume că romii fură și că nu știu să scrie.

5.1.2. De asemenea, petenta consideră că astfel de referiri nu fac decât să creeze o imagine negativă a comunității rome care adâncește problematica discriminării cu care se confruntă romii în societatea românească. Petenta arată că prin folosirea expresiilor *"au decis să scrie (scrie?WTF) și "e mai ușor de ciordit de la niște canadieni decât să te apuci să sapi în munte după metalul prețios"*, autorul articolului creează o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare îndreptată împotriva minorității romilor.

5.1.3. În drept, petenta invocă prevederile art. 2 alin 1 și 5, art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, prevederile instrumentelor internaționale în materie Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 2 și 7), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (art.20 alin 2 și art. 26), Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de Discriminare Rasială (art. 2 și 4), prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, precum și prevederile Constituției României (art.16, alin.1 și art. 20 alin.1).

Sușinerile Ziarului „Academia Cațavencu”

5.2.1. Partea reclamata consideră că sușinerile petentei sunt neîntemeiate atât în fapt cât și în drept pentru următoarele considerente: Academia Cațavencu este un cunoscut ziar de satiră și investigație din România. Fondată după revoluție, în 1991, publicația a apărut cu scopul explicit de a sancționa prin umor (negru) și zeflema viciile societății românești în postcomunism. Revista și-a propus să critice tot ceea ce consider a fi sancționabil la nivel național: guvernul, președintele țării, parlamentul, opoziția, intelectualii, minerii, liderii sindicali, politicianismul, diverse publicații, istoria românilor, naționalismul fad, Biserica etc. Mai mult, Academia Cațavencu este o revistă – pamflet. Stilul revistei este variat: ironic, umoristic, elitist, obiectiv.

5.2.2. Cu privire la articolul ce formează obiectul petiției, arată că au fost folosite note puțin mai relaxate din punct de vedere semantic. Nu s-a dorit și nici nu s-a urmărit crearea unei atmosfere degradante, umilitoare și ofensatoare îndreptată împotriva minorității rome. În cazul populației de etnie romă masa media nu poate fi considerată culpabilă de reproducerea și transmiterea prejudecăților și stereotipurilor negative față de aceștia, întrucât o imagine peiorativă a acestora în rândul populației este întreținută de mentalitatea românului, fără influența mass mediei.

5.2.4. În lumina prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, o faptă poate fi calificată ca fiind o faptă de discriminare dacă îndeplinește cumulativ mai multe condiții: existența unui tratament diferențiat, existența unui criteriu de discriminare potrivit art. 2 alin. 1, tratamentul diferențiat să aibă drept scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării unui drept recunoscut de lege și tratamentul diferențiat să nu fie justificat obiectiv de un scop legitim. În consecință, Ziarul Academia Cațavencu consideră că niciuna dintre condițiile enunțate nu sunt îndeplinite, motiv pentru care solicită respingerea ca neîntemeiată petiția în cauză.

VI. Motivele de fapt și de drept

6.1. Colegiul reține că în cazul de față ne raportăm la libertatea de exprimare și corelativ la dreptul de a nu fi supus discriminării. Dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratamentul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public. Trătând pe cineva mai puțin favorabil datorită unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.

6.2. Pe de altă parte, dreptul la libertatea de exprimare este garantat în Constituția României, care prevede în art. 30 alin. (1) și (6) că "(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Însă libertatea de exprimare, din perspectiva alin.1 al art. 30 trebuie coroborată cu alin.2 din art. 30 care prevede în mod expres că „(2) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

6.3. În aceeași argumentație trebuie subliniat faptul că Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice - ratificat de România la 9.XII.1974 – prevede în art. 19 paragraful 3. că "exercitarea drepturilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol (dreptul la libertatea de exprimare) comportă îndatoriri și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice". Astfel, se poate concluziona faptul că dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut și că exercitarea lui trebuie realizată în anumite condiții, de altfel stabilite în considerare și pentru protejarea demnității persoanei.

6.4. În cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: "orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare" însă precizează în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al

aceluiași articol: "exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora."

6.5. Într-o formulă sintetică, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că **numai prin respectarea „îndatoririlor și responsabilităților” ce-i revin, presa își îndeplinește funcția esențială într-o societate democratică**, fără a depăși anumite limite, mai ales în privința reputației și drepturilor altor persoane, având misiunea de a comunica informații de interes public, în înțelesul dat acestei noțiuni în jursiprudența sa (vezi CEDH, 6 februarie 2001, Tammers c. Estonie, Recueil 2001-I, para.62, Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole, Vol.I Drepturi și Libertăți, Ed. All Beck, 2005).

6.6. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **“libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice** și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include **„nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență (de opinia publică) ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

6.7. În acest sens, "Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică. Deși nu trebuie să depășească, între alte limite, și pe aceea a protecției reputației altora, **este de datoria presei să transmită informații și idei cu privire la toate chestiunile de interes public.** (CEDO, 26 noiembrie 2001, cauza Observer și Guardian vs. United Kingdom, parag.59, cauza Bladet Tromso and Stensaas v. Norway, parag.59, 24 iunie 2004, cauza Von Hannover vs. Germany, parag.58). Obligației presei de a transmite astfel de informații și idei i se adaugă dreptul publicului de a le primi. Dacă nu ar fi așa, presa nu ar putea să-și îndeplinească rolul său vital de 'câine de pază public'. (CEDO, între altele, cauza Thorgeirson vs. Islanda, cauza Bladet Tromso and Stensaas vs. Norway, cauza Dichand and others v. Austria, cauza Prisma Press v. France).

6.8. Subiectul de interes public a fost definit în jurisprudența de contencios european drept orice **„chestiune care afectează viața comunității”** (CEDO, cauza Lingens vs. Austria). Interesul public nu se rezumă la chestiunile politice, ci le include și pe cele sociale sau de alt gen care privesc comunitatea. „Nu există nici un precedent juridic pentru a distinge...între discuția politică și discuția asupra altor subiecte de interes public” (Decizia CEDO, cauza Thorgeirson vs. Islanda). „...A lipsi publicul de informații asupra funcționării serviciilor publice înseamnă a ignora un drept fundamental într-o democrație” (Decizia CEDO, cauza Observer și Guardian vs. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord).

6.9. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care aceasta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discutări a chestiunilor de interes general, și în particular libertății presei, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra. În acest sens, atunci când este pusă în discuție libertatea discursului „politic” înțeles în sensul cel mai larg, marja de apreciere a autorităților este foarte redusă.

6.10. În reținerea acestei marje de apreciere a autorităților cu privire la libertatea de exprimare sunt luate în considerare și elemente legate de calitatea specifică pe care o poate avea autorul discursului (ziarist, politician membru al opoziției, funcționar public etc) sau persoana lezată (politician, funcționar public, magistrat, persoană privată etc.) precum și mijlocul prin care a fost difuzat mesajul (presa scrisă, televiziune, radio etc.). Astfel în cazul autorului, care este ziarist sau politician membru al opoziției și care își exprimă ideile și opiniile cu privire la aspecte politice, politicieni, funcționari publici etc, marja de apreciere este restrânsă iar protecția libertății de exprimare este maximă. În cazul autorului, funcționar public sau persoană privată care își exprimă opinia sau ideile cu privire la aspecte ce privesc o altă persoană privată, marja de apreciere este întinsă și protecția libertății de exprimare este restrânsă.

6.11. Raportându-ne la aspectele care fac obiectul petiției deduse soluționării, Colegiul constată că acestea vizează conținutul unui articol redat în ziarul „Academia Cațavencu”, publicat în data de 21.04.2009, în opinia petentei, aducând atingere dreptului la demnitate personală, pe considerentul apartenenței etnice, în speță la etnia romă. Astfel, sub aspectul individualizării și al conținutului articolului, reținem că partea reclamată a publicat materialul intitulat „Pieile negre cer metalul galben de la Roșia Montană”. Articolul se referă la faptul că anumite persoane din localitatea Roșia Montană au decis să susțină un proiect de investiții realizat de un dezvoltator străin și în acest sens au înaintat o scrisoare autorităților prin care cer ca proiectul să fie demarat. Articolul face trimitere directă la comunitatea de persoane aparținând minorității romilor și arată următoarele: ”Mai nou romii din Roșia Montană au căpătat un ditamai awareness economic și s-au decis ca, în plină criză financiară, să suțină pe față investiția canadienilor de la RMGC (Roșia Montană Gold Corporation), de exploatare a aurului din Apuseni. Și pentru asta s-au adunat ei într-un mare sobor și au decis să scrie (scrie? WTF) o scrisoare autorităților prin care cer ca protestul să fie demarat o dată și-odată. Acum demersul lor e pe undeva justificat, că e mai ușor de ciordit de la niște canadieni decât să te apuci să sapi în munte după metalul prețios”.

6.12 Față de acest context, Colegiul reține atât din titlul cât și din conținutul articolului analizat că publicația reclamată relatează o situație ce vizează un demers public inițiat de membrii unei comunități cu privire la susținerea unui proiect de investiții privind exploatarea aurului. Din punctul de vedere al conținutului redat de articol, Colegiul consideră că ne situăm în câmpul liberei discutări a chestiunilor de interes general, care vizează activități cu caracter public de interes pentru comunitatea locală. Astfel cum a statuat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, interesul general nu se rezumă la chestiunile politice, ci include și pe

cele sociale sau de alt gen care privesc comunitatea (Decizia CEDO în cauza Thorgeirson vs. Islanda). (vezi în acest sens infra parag. 6.7., 6.8.).

6.13. Colegiul trebuie deci să țină seama de un element deosebit de important: rolul esențial jucat de presă într-o societate democratică. Dacă presa nu trebuie să depășească anumite limite, îndeosebi în ceea ce privește reputația și drepturile celorlalți, precum și necesitatea de a împiedica divulgarea unor informații confidențiale, sarcina sa este totuși comunicarea, cu respectarea datoriei și responsabilităților proprii, a informațiilor și ideilor referitoare la orice problemă de interes general (Vezi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea în cauza Dalban împotriva României, cauza Cumpănă și Mazăre împotriva României, cauza Sabou și Pircălab împotriva României și altele). Mai mult, Colegiul este conștient de faptul că libertatea în domeniul presei scrise include, de asemenea, și recurgerea la o anumită doză de exagerare, chiar de provocare prin prezentarea unor idei sau opinii care offensează, șochează sau deranjează (vezi în acest sens infra parag. 6.6.) În cauze asemănătoare celei de față, marja de apreciere a autorităților naționale se circumscrie interesului unei societăți democratice de a permite presei să își joace rolul indispensabil de "câine de pază" și să își exercite aptitudinea de a da informații cu privire la problemele de interes general (Vezi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea în cauza Tromso și Stensaas împotriva Norvegiei, parag. 59). Este inadmisibil ca un ziarist să nu poată formula judecăți critice de valoare decât sub condiția demonstrării veridicității (Vezi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Lingens împotriva Austriei din 8 iulie 1986, seria A nr. 103, pag. 28, alin. 46).

6.14. Colegiul reține că articolul prezintă publicului un fapt social, ce reprezintă, în esență, o informație de interes la nivelul unei comunități locale, însă dincolo de un fapt determinat (inițierea unui demers de sprijinire a unui proiect de exploatare) articolul se întrepătrunde cu o opinie care își fundamentează propriile justificări pe argumente care lasă loc de interpretare, situându-ne la limita dintre interferența libertății de exprimare și a dreptului la demnitate umană a unor persoane. Evident, subiect al paragrafului 2 al Articolului 10 din Convenția Europeană, libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență (de opinia publică) ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică” (vezi infra parag.6.6.).

6.15. Atât titlul articolului cât și conținutul acestuia fac trimitere explicită la apartenența etnică a persoanelor ce fac obiectul materialului. Dacă titlul lasă loc de interpretare, la prima vedere ("*Pielile negre cer metalul galben...*"), în debutul articolului devine evident că persoanele vizate sunt "*romii din Roșia Montană*". Ceea ce interesează în acest context, nu este trimiterea explicită la un anumit grup etnic, cât asocierile care se fac în legătură cu acest grup de persoane. Bunăoară, dacă primul paragraf prezintă o informație (n.n. susținerea unui proiect) în termeni ironici ori satirici (n.n. "au căpătat un ditamai awareness economic"), cel de-al doilea paragraf, se bazează, în esență, pe două ipoteze fundamentate pe stereotipuri și prejudecăți. Primul element este legat de faptul că romii din Roșia Montană s-au reunit într-o formă specifică de adunare sau comitet decizional.

tradițional cunoscută în rândul etniei romilor ca stabor și în legătură cu acest fapt se precizează "au decis să scrie (să scrie?! WTF?!)" o scrisoare deschisă autorităților...". Demersul respectivelor persoane, ce face obiectul articolului este pus sub semnul întrebării din prisma abilității acestora de a scrie. Acest fapt rezultă din întrebarea retorică plasată între paranteze, urmată de prescurtarea "WTF?!" Or, este evident că această sintagmă de natura retorică se fundamentează pe un stereotip, legat de nivelul de educație redus al acestei comunități de persoane.

6.16. Cel de-al doilea element este legat de faptul că autorul considera într-o oarecare măsură demersul justificat, însă această justificare este plasată într-o relație directă cu o prejudecată. Acest fapt rezultă din afirmația "că doar e mai ușor de ciordit de la niște canadieni, decât să te apuci să sapi în munte după materialul prețios". Practic, argumentul invocat în articol este în mod ironic plasat în legătură cu ușurința săvârșirii unor fapte antisociale, de către această comunitate de persoane, în speță "e mai ușor de ciordit" în comparație cu desfășurarea unei activități asidue "decât să te apuci să sapi în munte". Or, sintagma "ciordit", utilizată de altfel și în limbajul cotidian, reprezintă un termen specific limbii vorbite în comunitatea romă, fiind de proveniență din limba romani (cior, part. cioridiom), tradus prin "a fura".

6.17. Din acest punct de vedere, coroborând aspectele reținute mai sus, Colegiul Director se raportează la prevederile art. 2 alin. 5 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Potrivit art. 2 alin.5 "Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv". Hărțuirea reprezintă o formă de discriminare, introdusă de legiuitorul român în procesul de transpunere a prevederilor Directivei Consiliului 2000/43/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) nr. L180 din 19 iulie 2000, și prevederile Directivei Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) nr. L303 din 2 decembrie 2000.

6.18. În acest sens, reținem că în materia legislației nediscriminare, astfel cum este transpus aquis-ul communautaire, pentru a ne găsi în situația unei fapte de hărțuire este necesară întrunirea cumulativă a elementelor constitutive acesteia. Astfel, fapta de hărțuire se circumstanțiază într-un comportament care poate îmbraca diferite forme. Formularea textului cuprinde sintagma „orice comportament”. Sintagma „orice comportament” denotă intenția legiuitorului de a cuprinde o arie largă de comportamente, și nu una restrictivă, ceea ce permite reținerea unor calificări diferite în practică, și care pot să varieze de la caz la caz, circumscrise sub forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, verbal sau în scris, gesturi, acte sau fapte etc.

6.19. Motivul sau cauza comportamentului este determinat de un criteriu interent, care este în mod expres prevăzut de legiuitor, într-o listă neexhaustivă,

având în vedere că textul de lege prezintă într-o enumerare cu caracter determinat criteriul de „rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârsta, handicap, statut de refugiat ori azilant”. Caracterul neexhaustiv este dat de însăși sintagma „sau orice alt criteriu” alăturată criteriilor exprese. Sintagma „sau orice alt criteriu”, practic oferă posibilitatea reținerii oricărui alt element nespecificat de lege, dar care este materializat ca fapt determinant în săvârșirea formei de discriminare denumită ca hărțuire. Manifestarea comportamentului pe baza oricăruia dintre criteriile prevăzute de lege „duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”. Acest element constitutiv al hărțuirii, permite reținerea acelor comportamente care, chiar dacă nu au fost săvârșite cu intenție, produc efectul de realizare al unui cadru definit ca „intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”. Acest aspect este cu atât mai evident cu cât însăși Directiva Consiliului 2000/43/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică, definește hărțuirea în art. 2 alin.3 ca „un comportament nedorit pe bază de etnie sau rasă care are ca scop sau ca efect violarea demnității unei persoane și crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensiv.”

6.20. Includerea hărțuirii ca formă de discriminare în aquis-ul communautaire și transpunerea acestuia în legislația națională este extrem de importantă. Discriminarea nu se manifestă per se, doar sub forma unor prevederi normative sau practici, dar și sub forma comportamentelor care crează un impact asupra mediului în general, variind de la violența fizică la remarci sau afirmații cu caracter rasist, până la ostracizare generală. Această formă de discriminare aduce atingere demnității sub aspect psihic și emoțional persoanelor aparținând unei minorități sau alteia (vezi „A comparison between the EU Racial Equality Directive and the Starting Line” in I. Chopin and J. Niessen, *The Starting line and the Incorporation of the Racial Equality Directive into National Laws of the EU Member States and Accession States*, 2001, pag. 26, 27.).

6.21. În raport cu aspectele de fond deduse soluționării, Colegiul nu poate face abstracție de faptul că în cazul autorului, care este ziarist sau politician membru al opoziției și care își exprimă ideile și opiniile cu privire la aspecte politice, politicieni, funcționari publici etc, marja de apreciere a autorităților este restrânsă iar protecția libertății de exprimare este maximă. În cazul autorului, funcționar public sau persoană privată care își exprimă opinia sau ideile cu privire la aspecte ce privesc o altă persoană privată, marja de apreciere este întinsă și protecția libertății de exprimare este restrânsă. Or, în cazul de față Colegiul observă că partea reclamată acționează în virtutea rolului de presă (n.n. ziarist). Nu se poate ignora caracterul ziarului, acela de satiră și investigație, cu scopul de a sancționa prin umor negru viciile societății românești, cu un pronunțat caracter ironic, umoristic, elitist, obiectiv. Pe de altă parte, materialul publicat se referă la chestiuni de interes public însă nu vizează aspecte politice, politicieni sau funcționari care exercită autoritatea de stat cât demersul unei comunități locale etnice de persoane, astfel încât marja de apreciere este mai largă.

6.22. Astfel cum a statuat în jurisprudența sa (între altele Hotărârea nr 613 din 13.11.2008, Hotărârea 593 din 24.11.2009) Colegiul este de opinie că

apartenența etnică a unei persoane nu poate fi privită ca relevantă în legătură directă cu modul în care o persoană sau o comunitate de persoane exercită o anumită funcție sau cu privire la faptele pe care le săvârșește. Din acest punct de vedere, susținerea că mass media nu poate fi considerată culpabilă pentru reproducerea sau transmiterea prejudecăților și stereotipurilor negative față de romi trebuie privită nuanțat. Astfel cum a statuat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, disocierea ziaristului în prezentarea unor opinii sau idei rasiste, este de natură a justifica protecția libertății sale de exprimare și de transmitere a unor informații, nu și în ceea ce privește conținutul sau autorii ideilor sau opiniilor rasiste (a se vedea decizia Curții Europene în cauza Jersild v. Danemarca, în cauza Glimmerveen și Hagenbeek v. Olanda, în cauza Kunen v. Germania și altele).

6.23. Întrebarea care se pune în legătură cu aspectele deduse soluționării este în ce măsură asocierea stereotipă a comunității de romi cu nivelul scăzut de educație sau cu prejudecățile implicite că în rândul comunității a fura este mult mai simplu decât a muncii contribuie la vreo formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor interumane. Mai degrabă, aceste asocieri sunt de natură a produce efecte nedorite, în mod gratuit, asupra acestei comunități de persoane, creând un cadru cel puțin ofensiv sub aspectul demnității. Din acest punct de vedere, Colegiul este de opinie că materialul publicat, sub aspectul efectului creat, poate conduce la atingerea dreptului la demnitate a persoanelor care fac parte din comunitatea romă, în sensul prevederilor art. 2 alin.5 din O.G. nr. 137/2000 republicată.

6.24. Având în vedere caracterul pronunțat satiric, ironic și în același timp elitist al ziarului publicat de partea reclamată, în opinia Colegiului, nu se poate reține că scopul urmărit prin materialul publicat a fost acela de a aduce atingere demnității persoanelor aparținând comunității romi. Însă, hărțuirea ca formă de discriminare cuprinde și acele comportamente care, chiar dacă nu au fost săvârșite cu intenție, produc efectul de realizare al unui cadru definit ca „intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”. În acest context, Colegiul recomandă părții reclamate să manifeste exigență în raport cu modul în care se exercită dreptul la libertatea de exprimare din prisma reputației sau a drepturilor altora, pentru a asigura respectarea demnității personale și a principiului nediscriminării, garantate în România prin Constituție și O.G. nr. 137/2000, republicată, care prevede în art. 1: „(1) În România, stat de drept, democratic și social, demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane reprezintă valori supreme și sunt garantate de lege. (2) Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate...” 4) Orice persoană fizică sau juridică are obligația să respecte principiile enunțate la alin. (2).

6.25. Trebuie precizat că raportat la dreptul de a nu fi supus discriminării, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că „o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale, și că în mod public a diferenția un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă, poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității umane”. Astfel, „tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de probleme” (Comis. EDH

cauza Asiaticilor Est Africani v. Marea Britanie, no.4403/70, 14.12.1973, în același sens a se vedea cauza Cipru v.Turcia, (2002) 35 EHRR 30, para. 308-310, cauza Moldovan și alții v. Romania, decizia nr. 2, 12 iulie 2005).

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință ,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.5 din O.G. nr. 137/2000 republicată;

2. Recomandă părții reclamate să manifeste exigență în raport cu modul în care se exercită dreptul la libertatea de exprimare din prisma reputației sau a drepturilor altora, pentru a asigura respectarea demnității personale și a principiului nediscriminării, garantate în România prin Constituție și O.G. nr. 137/2000

3. Clasarea dosarului;

4. Se va răspunde petentei în sensul celor hotărâte;

5. o copie a hotărârii se va transmite părților: Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, cu sediul în str. Buzești, nr.19, sector 1, București; Ziarul "Academia Cațavencu", cu sediul în Bd. Regina Elisabeta, nr.7-9, etaj 6, sector 3, București

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Președinte

GERGELY Dezideriu – Membru

HALLER Istvan – Membru

JURA Cristian – Membru

PANFILE Anamaria – Membru

POP Ioana Liana – Membru

VASILE Alexandru Vasile – Membru

Data redactării 21.06.2010

Hotărâre Redactată. G.D., Tehnored. A.P., 3 exemp.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

